

מה נשאר? .. מי עשה את המנורה? ...

7. ולהלן בפ' בהעלותך – שוב לא ברור!

רש"י על במדבר פרק ח פסוק ד
כמרצה אֶשְׂר הַרְאָה וְגו' – כתבנית אֶשְׂר הַרְאָה
זֶהר ... כֵּן עָשָׂה אֶת הַמְּנוֹרָה – מִי עָשָׂה
[כלומר או משה או בצלאל – ומסיים:] ומ"א
ע"י הקב"ה נעשית מאלוה...[האין כאן
'תעשה ולא מן העשוי'!]

הקושי-התבניתי והקושי הטכני

וי"ל ששני סוגי 'קושי' עמדו בפני משה ולכל
אחד מהם פתרון שונה:

- א. בהיותו בהר התקשה בציור 'תבנית
המנורה' ועיצובה לפרטיה, ע"ז הראה לו
הקב"ה באצבע 'מנורה של אש'.
- ב. הקושי-הטכני בו נתקל בבואו לבצע
מעשית את בניית-המנורה, בגלל בעיית
'חוזק החומרים', מאחר והוצרכו לעשותה
כולה מ'זהב טהור', שהוא חומר רך ושביר
וקשה לעצב ממנו 'צורפות-עדינה', אלא
א"כ מערבים בו מתכות נוספות,
המעניקים לו קשיות מתאימה, אבל אז לא
יהא 'זהב טהור'!

מי מקיש וחותר ומפריד? הקב"ה?! ...

אלא וודאי הוי אומר: מי שנצטווה לעשותה,
א"כ מאי משמע ש'נעשית מאלוה'?

4. וא"א לומר, שמלכתחילה ציווה אמנם על
משה שיעשנה, אבל משראה הקב"ה
שהוא מתקשה, החליט ש'תיעשה' בדרך
נס? וכי לא ידע מלכתחילה ש'יתקשה'?
5. ועל כולנה יקשה מ"ש מפורש להלן
בפרשת ויקהל, שבצלאל עצמו עשאה:

ספר שמות פרק לז

(יז) וַיַּעַשׂ [בצלאל] אֶת הַמְּנוֹרָה זָהָב טָהוֹר
מִקְשָׁה עָשָׂה אֶת הַמְּנוֹרָה יָרֵכָה וְקִנְיָה
גְּבִיעֵיהָ בַּפְּתָרֶיהָ וּפְרָחֶיהָ מִמָּנָה הָיוּ:

היתכן שפסוקי התורה סותרים זה לזה, וגם רש"י
סותר עצמו בקביעה כיצד נעשתה המנורה וע"י
מי נעשתה!?

6. להלן בפסוק לז מבאר רש"י
שכשהתקשה משה הראהו הקב"ה
'מנורה של אש' בצורה ויזואלית ... למה
א"כ כתב כאן שהורה לו להשליך הכיכר
לאש, וכי גם לאחר שהראהו עדיין היה
משה מתקשה!?

ספר שמות פרק כה

(לא) וְעָשִׂיתָ מְנוֹרַת זָהָב טָהוֹר מִקְשָׁה
תִּיעָשֶׂה הַמְּנוֹרָה יָרֵכָה וְקִנְיָה גְּבִיעֵיהָ
בַּפְּתָרֶיהָ וּפְרָחֶיהָ מִמָּנָה יִהְיוּ:

רש"י בד"ה השלישי בפסוק

תיעשה המנורה – מאלוה! לפי שהיה משה
מתקשה זה, אמר לו הקב"ה השלך את הככר
לאור והיא נעשית מאלוה, לכך לא נכתב תעשה:

וצריך ביאור:

1. מה דחקו לרש"י להשתמש בדרשת
התנחומא ולא כפשוטו ש'תיעשה'
הכוונה ע"י משה שנצטווה לעשותה?
2. לפרש ש'נעשית מאלוה' [עפ"י מ"ש
תיעשה] זה בסתירה לרישא דקרא
'ועשית' שציווה על משה שיעשנה!?
3. בפסוק זה עצמו בד"ה הראשון 'מקשה
תיעשה המנורה' מפרש:

מקשה תיעשה המנורה – שלא יעשה [משה]
חוליות ולא יעשה קניה ונרותיה איברים איברים
ואחר כך ידביקם כדרך הגורפין ... אלא כולה
זאה מתתיכה אחת ומקיש בקורנס וחותר בכלי
האזמנות ומפריד הקנים אילך ואילך:

על זה אמר לו [בהמשך הפסוק]: "מקשה תיעשה" – היינו, 'השליך את הכיכר לאש והיא נעשית מאליה', שהאש תעניק בצורה ניסית לגוש הזהב 'קשיות-מספקת', ע"י 'חיסומו'- כפי שמצינו בבנין שלמה:

מנחות דף כט/א

... אמר רב יהודה אמר רב: עשר מנורות עשה שלמה וכל אחת ואחת הביא לה אלף ככר זהב והכניסוהו אלף פעמים לכור והעמידוהו על ככר ... ר' יוסי בר' יהודה אומר מעשה והיתה [מנורת] בית המקדש יתירה על של משה בדינר זהב קורדיקיני והכניסוהו פ' פעמים לכור והעמידוהו על ככר כיון דקאי קאי ...

רש"י שם:

כיון דקאי – שנקרף יפה בימי שלמה קאי, לפיכך לא חסר עכשיו אלף דינר ...

ואם כך ע"י 'אש גשמית' של חכמי שלמה, עאכ"כ בי'אש של הקב"ה נעשה 'חיסומו' באופן ניסי, עד שאפשר לעצבו מבלי שי'תפרד' ...

[ולאחר שנפתרה בעיית ה'מקשה' שתיעשה] שייך הציווי ברישא דקרא, על 'מי שעשאה': ועשית' תוכל לעצבה 'כדרך הצורפין' [כי את תמונת תבניתה היוזאולית כבר הראית בהר] ...

מדוע התקשה דווקא במנורה?

אילו היה מתקשה רק בשירטוט תבניתה המסובכת, ניחא! כי בשאר הכלים לא היו פרטים כה רבים ומורכבים ...

אבל אם עיקר התקשותו היתה טכנית 'עיצוב בזהב טהור', מדוע לא מצינו שהתקשה בשאר הכלים שהיו מ'זהב טהור'!?

וי"ל שכנראה תוצרים-פשוטים, כגון פלטת זהב דקה ישרה ומרודדת אין בעיה לעצב!

עיצוב הכפורת והכרובים

נותרה בעיית עיצוב תבליטי כרובים וכנפיים פרושות, כיצד הצליחו לעצבם בזהב טהור? וכאן לא נאמר למשה להשליך הכיכר לאש והכרובים ייעשו מאליהם ...

אדרבה! כאן מדריך הקב"ה את משה את תהליך-העיצוב כ'מעשה צורפים', כמבואר ברש"י:

רש"י שמות כה, יח

כרבים – למות פרלוף תינוק להם: מקשה תעשה – שלא תעשה בפני עולם ותחברם בראשי הכפרת ... אלא הטיל זהב הרבה בתחלת עשיית הכפרת והכה בפטיש ובקורנס באמנע וראשין בולטין למעלה ולייר הכרובים בבליטת קלותיו:

ראשים כדוריים בולטים עליהם צוירו בחריטה פרצופי תינוק - אינם מסובכים ... רוחב-כנפיהם לא מקביל לפרוכת, אלא ניצב ופרוש כלפי מעלה ולא יתעוותו

כדפירש"י שמות כה, כ.

(כ) פרסי כנפים – שלא תעשה כנפיהם פוכים ... אלא פרוקים וגבוהים למעלה אלל ראשיהם ...

עיקר 'התקשות' משה היתה בקשר לקני המנורה' שהם דקים וארוכים, שמשקלם כשהם מ'זהב טהור' עלול להקריס אותם!

[כמדויק בלשון רש"י: 'ומפריד הקנים' או 'לפשת איבריה כתיקונן']

לכן לא היו קני-המנורה 'עגולים' ...

עפ"י האמור לעיל, יובן טעם נוסף מדוע לא סביר שנעשו קני המנורה בעיגול [כפי שציירוה רבים]

כי מאחר וקנים עגולים הם ארוכים יותר, משקלם מכביד יותר ועלול להקריסם, בהכרח לומר, שהנס שעשה הקב"ה היה מינימאלי ודיו להחזיק את הקנים הישרים ולא לבזבז 'נס מיותר' להחזיק קנים ארוכים יותר כאשר אין צורך בעיגול ...

סוד ה'מקשה' במנורה ובכרובים:

לקוטי תורה ר"פ בהעלותך

... והוא ענין המנורה ... וכללות נס"י נקרא מנורה ויש בה בחי' ז' נרות שהם ז' מדרגות בעבודת ה', יש עובד מאהבה משוך כמים ויש מאהבה כרספי אש ...

[ולא הזכיר ה'סוד', כי איננו 'קנה' אלא 'יריבה' וד"ל]

כל 'שבעת סוגי מנורת-הנשמות' מקשה אחת

הכרובים מסמלים קוב"ה ונשמות ישראל אבל מדוע הלוחות [אורייתא] למטה?

במתן תורה - קשר איש ואשה בכתובה

בקדש הקדשים שני הכרובים קוב"ה וישראל הם 'מקשה אחת' 'עוקף-תורה'